

NARODNA STRAŽA

UREDNIŠTVO I UPRAVA: „NARODNA STRAŽA“
ŠIBENIK. — RUKOPISI SE NE VRAĆAJU. — NE-
BILJEGOVANA SE PISMA NE PRIMAJU.

IZLAZI SVAKE SUBOTE

PRETPLATA „NARODNE STRAŽE“ IZNOSI GO-
DIŠNJE Kr. 150. — ZA INOZEMSTVO Kr. 300.
OGLASI PO CIJENIKU.

POJEDINI BROJ Kr. 4.

Br. 43.

Šibenik, 28. listopada 1922.

God. II.

Kumanovo.

(24. X. 1912. — 24. X. 1922).

Deset je godina već proteklo od onog velikog dana, kada je hrabra srpska vojska kod Kumanova izvojskala veliku pobjedu nad Turcima, osvetila opjevano, ali dotad neosvećeno, Kosovo i tako ispunila zavjet, što su ga oci u amanet ostavljali sinovima za dugih pet vijekova. I nije tu samo osvećeno Kosovo, smirene kosti car Lazara i Miloša Obilića, osušena suza majke Jugovića, već je kumanovska pobjeda donijela slobodu milijunima kršćanske raje, koja je stenjala pod Turčinom, uzbudila nove nade, potakla na nove pothvate, koje uistinu opustošise Srbiju pretvorivši je u veliko groblje, da iz tih grobova sine sunce zlatne slobode ne samo Srbima, već i svim nama Hrvatima i Slovencima.

Deset je godina prošlo, preko naših je glava prohujilo dosta bure i oluje, ali nam je još uvijek u pameti živa uspomena dana, kad je u naš grad došla vijest o kumanovskoj pobjedi. Grad zapliva u moru narodnih barjaka, ori se pjesma i klikovanje. Sve se uskomeša, na svakičijem licu zasja izraz ganuća, sreće i zadovoljstva. Pokrenuta nekom nutrnjom silom, jačom od one, što ju može da uzbude i najljepši pozivi, nepregledna masa građanstva improvizirala je veličanstvenu povorku, kliče Srbiji i Srbima, osvećenom Kosovu, kralju Petru, slozi Srba i Hrvata. Za čas zaboravilo se na strančarske sitnice zavisti i mržnje, svi se mire i čestitaju međusobno narodnu pobjedu. Tudinska vlada da pobjesni! Raspušta općinsko zastupstvo radi prigodnog rodoljubnog proglašenja, imenuje komesara, vuče u grad cijelu vojsku oružnika. No sve to ne može da pomuti narodne sreće i ushićenja. Od usta do usta ide šapat: „Osvećeno je Kosovo. Sad je red, da se sveti i Gvozd, prenesu i smire na rodnoj grudi kosti narodnih mučenika Zrinjskog i Frankopana, stvoriti jedna i jedinstvena domovina od Triglava do Soluna, od Crnoga do Jadranskog mora“. Ta velika misao osvoji mnoge i počinje da, ako i lagano, prodire u široke narodne mase. Pomalo počinje da je njava vjerska i plemenska mržnja, koju je tudinska vlada znala da polpiri. Ljudi se snalaze i mire.

I kako svaka velika misao, tako je i ova tražila svojih žrtava. Planu svjetski rat. Mnogi zbog nje istrunuše po tamnicama, mnogi izgubiše život svoj na stratištu dovikujući ispred samih vješaala svojim krvnicima:

Zaludu vam djelo,
Naša smrt je život za nas
A za vas opijelo!

I njihove se proročanske riječi ispunise. Krvnici završise onako, kako djelovaše, dok velika misao mučenika, koju pobudi kumanovska pobjeda,

posta velebno djelo. Osnovana je jedinstvena, slobodna država od Triglava do Vardara pod kraljem naše krvi i jezika i tim izbrisani i zadnji spomen Zvonimirove kletve.

Slavi se spomen Kumanovske pobjede u narodnoj državi pod narodnom vladom, a nema ni sjene od onog žara i oduševljenja, kakvo je bilo pred deset godina u tudjoj državi pod tudinskom vladom. Nema povoraka ni klicanja, nema nikakva vanjskog znaka veselja osim onoga već uobičajenoga poluslužbenoga izvješavanja zastava. Sve je nijemo i mrtvo, ma da se slavi jedan od najvećih događaja naše historije.

Koji je uzrok ovoga mrtvila, ove apatije? Tko je ugasio onaj žar, ono oduševljenje, kojim je naš narod znao da u prošlosti slavi svoje narodne slave? Ne ćemo pogriješiti, ako utvrdimo, da je glavni uzrok svemu opće razočaranje, što ga je naš narod doživio u narodnoj državi. Narod je sve drugo očekivao, nego li mu današnji državni režim pruža. Nije mogao ni da pomisli, da će u narodnoj državi

biti sile, nepravde, korupcije; da će se građani dijeliti u one prvog i drugog reda, da će opet postati raja kraj begova i paša.

Istovjetujući sebe sa državom današnji režim hoće da svakoj narodnoj slavi dade neko službeno obilježje, tako da se slave pretvaraju u režimsko slavje. A mase naroda, koje u današnjem režimu vide samo uzročnika svega zla, što ga snalazi, ne mogu da se zagriju — bolje ne će da uzmu udjela kod ovakvih slava.

Kad odstupi Pašić-Pribečevićeva vlada, kad se promjeni današnji natrižni, nasilni i bezglavi režim, provede revizija ustava, uspostavi sloga, ljubav i bratski sporazum, kad se i Hrvati i Slovenci u zajedničkoj državi budu osjećali kao u svojoj kući sretni i zadovoljni s jednakim pravima, povlasticama, pak i dužnostima, kao i braća Srbi, onda će se povratiti i dani veselja, zadovoljstva i sreće, što smo ih proživljavali u svojim srcima u ovom gradu 24. X. 1912. te 29. X. 1918. pri slomu Austrije i našem oslobođenju; onda će ovakve slave biti opće narodne slave bez ikakvih službenih i poluslužbenih proglašenja i poziva. Daj Bože, da to samo bude što prije!

Što je s evakuacijom?

Talijanska vlada ne priznaje rapaljskog ugovora. — Nema evakuacije ni do konca ove godine. — Fašisti protiv evakuacije. — Talijanska sabotaža. — Pad talijanske vlade.

Kako javljaju iz Beograda, naša je vlada dobila pouzdane vijesti iz Rima, da talijanska vlada ne će da primi rapaljskog ugovora ni isprazni treću zonu. Talijanska se vlada izvlači tako, da će još jednom dati na pretrjes čitavu stvar parlamentarnom odsjeku za vanjske poslove, a onda će je tek pretrjesiti u parlamentu.

S tim se slažu i ove informacije šušakčkog dopisnika zagrebačke „Slobodne Tribune“: „Pribečević je doduše dao preko svoga paspartouta Demetrovića poštenu riječ, da će se evakuacija izvršiti do 5. novembra. Ali ta njegova „poštena riječ“ bit će iskupljena baš kao i sve dosadašnje, kojima on nije baš osobito skrtario. Saznajemo naime sa najpouzdanije strane, da evakuacije ne će biti ne samo do 5. novembra, nego ni do konca ove godine. Za tu našu narodnu nesreću možemo se zahvaliti isključivo današnjem režimu, a u prvom redu upravo G. Sv. Pribečeviću, što ćemo moći u svako doba dokazati.“

Zasluga je to talijanskih fašista, koji su na svom nedavnom kongresu u Napulju, kojemu je prisustvovalo preko 50.000 fašista, među drugim svojim zahtjevima zatražili i odgodu evakuacije treće zone. 4. studenoga imali bi fašisti u velikoj povorci ući u Rim i prirediti manifestacije. Simptomatično je, kako dobro opaža splitsko „Novo Doba“, da je 4. studenoga

rok, do kojeg je zatražila talijanska vlada od naše vlade produženje potpisane konvencije o izvršenju rapaljskog ugovora.

Prema najnovijoj vijesti zagrebačkih „Novosti“ utjecajem fašista talijanska vlada dala je dapače već ostavku, koja će sigurno još više odgoditi izvršenje rapaljskog ugovora i evakuaciju treće zone.

Za sve ovo zna i naša vlada i naši politički krugovi. I kako nam javljaju iz Beograda, ove su se vijesti vrlo neugodno dojmile i vlade i naših političkih krugova. Još se javlja, da će vlada ovaj put u tom smjeru poduzeti energične korake. Ako talijanska vlada ne ispuni preuzeti obveza, da će doći čitava stvar pred Ligu Naroda. Sve je to dobro i lijepo. Mi svemu tomu vjerujemo. No znamo i to, da je već dosta bilo takvih izvjava i prijetnja sa naše strane, a da se nije nikad ili znalo ili htjelo poduzeti nešto ozbiljna. Treba već jednom preći i na djela radi časti i ugleda naše države i radi naše nesretne, prestrpljive i izvarane još neoslobođene braće u trećoj zoni.

Pripomoć murterskoj Uljarskoj zadruzi. Ministarstvo poljoprivrede i voda podijelilo je Uljarskoj zadruzi u Murteru pripomoć od 25.000 dinara za popravak strojeva i zgrade.

Iz Ravnih Kotara.

S dana na dan stižu tužbe iz Ravnih Kotara na rdavo stanje cesta i puteva, osobito onih, što vode za Šibenik. Životno je pitanje, a i nacionalno, onih krajeva uređenje saobraćajnih prilika Ravnih Kotara sa Šibenikom.

Ravni Kotari, osobito njihov zapadni i sjeverni dio, po svom naravnom položaju gravitiraju prema Zadru, koji nam je otela jača tudinska sila. Ako se pusti da i nadalje ovi krajevi gravitiraju prema mjestu, koji se nalazi u tudinskoj vlasti, tim ne samo da ne možemo dokazati našu tvrdnju, da se Zadar ne može održati sam za se, već pružamo mogućnost talijanskoj megalomaniji, da traže i ove krajeve, kao ovisne od njih. Zato nadležni krugovi morali bi uzeti u obzir ovaj položaj Ravnih Kotara i nastojati, da se oni svedu prema svom pravom centru — Šibeniku. S današnjim stanjem cesta to nije moguće.

Prošloga ljeta išlo je još nekako. Mi smo se morali upravo diviti pučanstvu ovih krajeva, kako po dan dva loda dolaze kolima u Zaton, da u Šibeniku uzmu 100-200 kg. životnih potrepština, samo da ne idu tudincu. To ali danas uz najbolju volju nije moguće.

Ljetošnjim povodnjem uništene su sve ceste i mostovi, a nekim putevima nije ostalo ni traga. Nadošlim jesenskim kišama ovo je stanje još i pogoršano tako, da danas kroz Kotare nije moguće proći bez kakve prigode.

Ovo bi nadležne vlasti mogle uzeti u obzir. A uvažava li još ono stanje, koje ovom narodu prijeto nastajuće zime od gladi, mogu znati, što da čine: žurni, što je moguće brzi popravak ovih cesta i puteva.

Naravna je stvar, da se najprije moraju staviti u red one ceste, koje vode proću Vodicama i Skradinu za Šibenik. Pitanje onda dolazi uređenja najkraćeg kolnog puta do Šibenika. Ova je stvar bila mnogo pretresana sa strane državnih vlasti za Austrije i od općinskih vlasti prije i poslije sloma, te su svi bili složni u tome, da je zato najnaravnija i najpojednostavnija tzv. princova cesta, tj. cesta, koja vodi iz Zadra preko Biograda na Zaton za Šibenik. Ovu je cestu sagradio Napoleon za svoje vlasti u Dalmaciji liih iz vojničkih motiva. Izgradnju ove ceste preduzela je bila i Austrija iz istih motiva, te ju jednako može da prihvati i naša država, jer se radi o istom neprijatelju, koji je Austriji bio pred očima kod izgradnje te ceste, a koji je nama još pogibeljniji, jer se nalazi u našoj kući. Za ovu cestu bi se naša vlast morala zagrijeti tim prije, što se ovdje vojnički interesi potpuno pokrivaju sa vitalnim interesima pučanstva ovoga kraja. Ovom cestom, odn. ogrankom ceste iz Benkovca i Stankovaca na ovu cestu za trećinu se prištedi vre-

mena, ako ne i više, iz ovih mjesta do Šibenika negoli bilo kojim drugim putem. Za izgradnju ove ceste nema nikakvih poteškoća, a troškovi su veoma mali, jer cesta je tu. Samo ju treba staviti u uporabljivo stanje. Uz popravak ove ceste mora se odmah nastaviti izgradnjom ceste Zaton-Triska i Triska-Crnica, da naši kotarci ravno mogu kolima u Šibenik, što će njima uvijek biti najmilije i najprobitačnije.

Pučanstvu bi se tim veoma pomoglo. U današnjoj krizi rada i aveti gladi moglo bi ono da izbije kroz ovu zimu koricu kruha, a ujedno bi vlast tim uvelike zadužila i unacionalno-kulturnom pogledu ovaj dio našega naroda, koji je možda najviše pretrpio od okupatorne talijanske vlasti, a i unaprijed je osuđen da trpi sa svoje neposredne blizine s njima, i onemogućila njihovu agitaciju u ovim krajevima, da im se ne treba ničemu nadati od ove države i da će vazda biti zanemarijani.

Pouzdamo se nadamo, da će prvi dignuti glas za ovo životno pitanje čitavih Ravnih Kotara naš zaustetni poslanik dr. Ante Dulibić, koji je i prije toliko oko toga radio i nastojao, te ovim putem kako vlasti, tako i njemu stavljamo to živo na srce.

Nekoliko kotaraca.

Iz naših neoslobođenih krajeva.

Nova fašistička nasilja. Prošle nedjelje imala se održati glavna skupština naše „Posujilnice“ u Pulju. Skupština je bila prijavljena vlastima, koja su je i dozvolile, te zajamčile ravnateljstvu „posujilnice“, da će se redarstvo postarati, da se skupštinarima ništa ne dogodi. No i ovaj put, po starom običaju, dogodilo se baš protivno od onoga, što su vlasti bile zajamčile. Malo prije početka skupštine, kad je bilo na okupu kakvih 20 odbornika, na ulici i u dvorištu nastao je neki zagušni zamor i vika, a odmah zatim prodrlo je u zgradu, kakvih 50 mladića oboružanih debelim batinama i žilama. Neki su od njih zaposjeli vrata i stube, dok su drugi provalili u dvoranu, gdje se imala održati spomenuta skupština. Čim su stupili u dvoranu, povikali su: „Ecco i capi!“

(Evo vođa!) i batinama stali nemilosrdno i nečovječno tući prisutne. Pod tim nemilim udarcima neki su od odbornika odmah pali u nesvijest, a druge su vukli i hitali iz dvorane, pak preko stuba. Tu su ih dočekali oni drugi, koji su žilama i batinama s lijeva i desna navalili na nesretne. Na taj način četiri su odbornika bila teže ranjena, a lako ranjeni svi drugi osim jednoga. Kad su tako izvršili svoje kulturno i lijepo djelo, ovi silnici i razbijači povratili su se u svoje prostorije veselo pjevajući svoju fašističku himnu „Giovinezza“. Tek tada, kad je sve syršilo, pohitjelo je na lice mjesta kakvih 50 kr. stražara i oružnika. Medutim one naše teže ranjene prijatelji su u kočijama odveli u bolnicu, dok su lakše ranjeni u bližnjim ljekarnama potražili prvu pomoć. „Ovaj sramotni napadaj — piše tršćanska „Edinost“ — je nova krvava strana u povijesti naše nesretne Julijske Armenije. Nova je to uvreda svega našega hrvatskoga i slovenskoga naroda u ovim krajevima, nova krvava i osjetljiva rana na našem narodnom tijelu, nov je to dokaz, da se nalazi posred civilizovane sredozemske Evrope narodna manjina, koja je potpuno bezpravna i bez svake pravne zaštite, izručena na milost i nemilost iskoristiocima rasplajenih i poživljenih političkih strasti“. Najbolnije je, što smo sigurni, da se naša vlada ni ovaj put ne će maknuti, da učini nešto u zaštitu ovih naših nesretnih sunarodnjaka. A ipak i oni su krv naše krvi, kost naših kosti!

Pobjeda narodne volje. Siroćica Istra hoće da se opet podigne na vlastite noge. Dični, rodoljubivi i neustrašivi Istrani oživjeli su svoju staru zaštitnu političku organizaciju „Političko društvo za Hrvate i Slovence u Istri“ na glavnoj skupštini održanoj 12. t. mj. u Trstu prema davnjoj svojoj želji, a i potrebi. Skupština je bila vrlo dobro posjećena. Po pouzdanicima bili su zastupani svi dijelovi Istre i otoka. Skupštini su stigli brojni brozjavni pozdravi iz svih mjesta Istre i Goričke. Skupštinu je otvorio stari narodni borac župnik Červar Šime, koji je u svom govoru istakao, kako prilike i njihove istarske potrebe zahtijevaju, da se dignu na svoje vlastite noge. Trst je grad trgovački,

kapitalistički, a Istra je agrarna zemlja, pak se njihovi interesi ne daju združiti. Već dugo i iz raznih strana Istre čule su se pritužbe, da je rad za Istru od tršćanskog polit. društva „Edinosti“ zanemaren, a o tom se napokon i sam osvjedočio. Morao je stoga reći: Braćo, dignimo se sami na svoje noge! Tomu njegovom pozivu pridružiše se eto svi dijelovi Istre. Ako se naime sami ne odvoje od tršćanske organizacije, propasti će Istra najprije u agrarnom pogledu, a poljodjelsko je pitanje za Istrane životno pitanje. Ove je riječi govorio župnik Červar svima iz srca. To se najbolje vidjelo i po jednodušnom odobravanju svih prisutnih. Zaključeno je zatim, da se sjedište društva prenese iz Pazina u Trst, a glasilom je društva proglašen „Pučki Prijatelj“. U novi odbor je izabran 14 odbornika iz raznih dijelova Istre i iz raznih staleža, u prvom redu seljačkog. Predsjednikom je izabran G. župnik Šime Červar, potpredsjednikom seljak Petar Sironić iz Trziva, tajnikom učitelj G. l. Vouk. Na sastanku je bivši predsjednik istarskog polit. pododbora „Edinosti“ opširno i potanko obrazložio uzroke, koji su silili Istrane, da se odijele od tršćanske organizacije i okupe u vlastitom društvu. Za njim je još govorio poslanik Šček o političkom položaju u Italiji i najzgodnijoj politici za narod u Istri. Jednoglasno se napokon odlučilo, da će se politička društva u Goriči i Trstu smatrati bratskim društvima, te će se s njima stupiti u dogovor, da se kao najviša instanca za sva tri društva ustanovi „Narodno vijeće“. Nakon ovih zaključaka i izglasanih raznih rezolucija svima je skupštinarima odsijevala radost sa lica, je su svi osjećali, da se onoga dana položio pravi temelj iza rata za solidni i sistematični rad oko preporoda našega naroda u Istri u narodnom, gospodarskom i socijalnom pogledu.

Prenos čudotvorne Gospinje slike na Svetu Goru. 2. ov. mj. na osobito svečan način u veličanstvenoj povorci bila je prenesena čudotvorna Gospina slika iz Gorice natrag u njezino svetište na Svetu Gori. Preko 50,000 pobožnog svijeta učestvovalo je u toj dirljivoj svečanosti, koju je

vodio gorički nadbiskup dr. Sedej. Povorka se kretala punih sedam sati. Sav je put do Svete Gore bio posut cvijećem i zelenjem.

Političke vijesti.

U znaku provokacije proveden je izbor novog predsjednika Narodne Skupštine. Radikali su najodlučnije istupili protiv kandidature dra Ribara. Demokrati, da se održe na vlasti, morali su opet popustiti, pak „za volju“ radikala uz dra Ribara istakli su kao kandidata i dra Edu Lukiniću. Pri glasovanju ovaj posljednji je od 226 glasova dobio 124 glasa, dok je za Ribara glasovalo 88 poslanika, budući zemljoradnici glasovali za Lazića (njih 11). Za sve, koji poznaju dra Lukinića kao prisnog prijatelja Tiszina još iz peštanskog i hrvatskog sabora, njegov izbor za predsjednika jest najveća provokacija. Zato je opozicija — osobito naši poslanici Pučke Stranke — digla silnu galamu, kad je bio proglašen njegov izbor. Ovom prigodom svakako su se najukukavnije ponijeli zemljoradnički poslanici koji „iz nekih svojih računa“ nijesu htjeli da zajednički nastupe sa čitavom opozicijom protiv nosilaca i podržavatelja današnjeg režima.

Rugao se lonac loncu, a obadva crna. Ova narodna najbolje bi pristala ovoj notici u beogradskoj „Demokratiji“ od 24. ov. mj. o sporu u zemljoradničkoj stranci: „Dva dana se kod „Imperijala“ londalo, ne bili se nekako uspostavila sloga između Zemljoradničkog Poslaničkog Kluba i pristalica famoznog Komadinića. Držeći se one narodske „trpež i krpež svet držiti“ pokušali su zemljoradnički pirantici da predu preko onih zjelo sočnih kvalifikacija, koje Komadiniću dobaciše... A sve se to pokušavalo poradi jedne harmonije i „jedinstva stranke“... Vidi se, da i zemljoradniči ne znaju za onu narodsku: „duga bolest — gotova smrt!“ Kako brzo „Demokratija“ zaboravlja na „idealnu“ slogu u svojoj stranci i onaj veliki „trpež i krpež“, koji u njoj vlada, a sve u slavu Vidovdanskog Ustava i unosnih ministarskih stolica!

Bugarska za sporazum s Jugoslavijom. Javljaju iz Sofije, da je

PODLISTAK

Dr. JOSIP ANDRIĆ:

Što treba da znamo o politici?

(Nastavak.)

Usutarnja politika.

Ova se druga glavna grana politike dijeli na mnogo ogranka. Ponajprije tu dolazi *ustavna politika*, koja uređuje, kakav će država imati ustav i kako će po tom ustavu biti uređena. Odmah do nje je *upravna politika*, po kojoj se u državi vodi sva uprava u ministarstvima, u pokrajinama, županijama i kotarevima. Dalje je za sebe ogranak *gospodarska politika*, koja vodi brigu nad gospodarstvom u državi: nad poljodjelstvom, šumarstvom, željeznicama, poštam i tako dalje. Pod gospodarsku politiku spada zapravo i *financijska politika*, koja vodi brigu nad državnim troškovima, porezima, prihodima, novcem i tako dalje. Možemo reći, da baš gospodarska i financijska politika i jest najvažnija u državi, jer ako ta politika nije na svome mjestu, onda sve u državi ide nakrivo. Uz gospodarsku je politiku blizu i *socijalna politika*, koja ima da se brine, kako će svim staležima u državi biti osigurani pravedni interesi: ona provodi agrarnu

reformu, ona ima da zaštićuje seljaka, radnika i obrtnika od izrabljivanja, ona treba osobito svoj sirotinji da bude i otac i majka. Ali da to socijalna politika i bude, treba da je dobije prava stranka u svoje ruke, i to samo takva, koja zastupa kršćansku pravednost, jer će inače druge stranke opet tu politiku udešavati tako, da jednima bude mati, a drugima maćeha, kao što našalost vidimo da i biva. Još je vrlo važna i *kulturna politika*, od koje zavisi, hoće li u državi biti bezvjerjske ili kršćanske škole, hoće li svuda prvi biti bezvjerjci i framasuni, a pravi katolici gurani u stranu, hoće li država više brige davati za prosvjetu i za škole ili recimo za vojsku, hoće li svaka vjera imati svoje pravo ili će u to pravo država previše miješati svoje prste i tako redom. I *vojna politika* je važna, jer od nje zavisi, kako i zašto i koliko država kupi i drži vojsku. A tako je napokon važna i *pravna politika*, koja uređuje glavne zakone o odnošaju državljanina prema državljaninu, prema imetku i o svim onim stvarima, zbog kojih se obično, vode sudovi i parnice.

U ustavnoj politici se radi o tom, kakav će biti glavni državni zakon, koji se zove ustav. Ponajprije se odlučuje, hoće li država biti *kraljevina ili republika*. Dalje hoće li u državi vla-

dati samo grotovi i velikaši, pa se to zove *aristokracija*, ili će u državi vladati sav narod, a to se onda zove *demokracija*. Neki bi opet htjeli, da u državi vlada može raditi po svojoj volji, što hoće, pa se to onda zove *apsolutizam*; drugi kažu, da treba svu vlast da ima u državi sabor, bez kojega ni vlada ništa ne smije uraditi, pa se to onda zove *parlamentarizam*; a treći vele, nekda u državi vladaju samo nekakva vijeća ili *sovjeti*, kao što su to boljševici uveli u Rusiji. Još je važno u ustavu, hoće li u državi imati vlast samo jedan sabor i jedna vlada, a to se zove *centralizam*; ili će biti uz jedan glavni sabor i glavnu vladu još i drugi sabori i vlade za svaku pokrajinu, pa da svaka pokrajina u svojoj *autonomiji* sama uređuje svoje zakone, svoju upravu i druge svoje poslove.

U gospodarskoj i socijalnoj politici hoće na jednoj strani da zavlada *liberalizam*, koji pušta svakome slobodne ruke, da izrabluje, koga samo stigne, a najviše se pod takvom liberalnom politikom diže *kapitalizam*, koji zgrće bogatašima veliko blago, a sirotinju guli, samo što joj kožu ne odere. Na drugoj strani zauzima se tobože za sirotinju *socijalizam* i *komunizam*, ali on više ruši, nego li što sagradi, podjaruje radnike protiv drugih

staleža, širi među staležima mržnju i traži, da radnici zavladaju nad svima drugima. Takva politika ne valja, nego treba da vlada ljubav i sloga među staležima, kao što hoće *solidarizam* ili *kršćanski socijalizam*, koji brani sirotinju, a opet daje svakome, što ga po pravu ide.

U kulturnoj politici bori se bezvjerje protiv vjere, tko će nadvladati. Bezvjerje širi nauku, koja se zove *materijalizam* i koja veli, da nema duše ni drugog svijeta, da nema Boga, pa se brini samo za ovaj svijet, a možeš baš da činiš i nepravdu, samo ako od nje imaš koristi. Takva nauka je najveće zlo na svijetu, jer od nje ljudi postaju životinje, a ako ta nauka prevlada u politici, onda eto ti svih mogućih nepravdi i zala, što ih samo možeš zamisliti. Sva ta zla istrebljuje *kršćanska nauka*, koja naučava, da ljubiš bližnjega kao samoga sebe, a Boga i više nego sebe, jer ćeš Njemu jedamput odgovarati za sve ovo, što činiš na ovoj zemlji. Samo na takvoj nauci može da zavlada ljubav, sloga, red i mir i poštenje, kojega svuda trebamo, pa bome i te kako i u politici. Dok toga ne bude, nikada ni s politikom ne će biti boje. A da do toga dođe, treba nam mnogo kršćanske prosvjete.

(Svršit će se.)

bugarski ministarski predsjednik Stambulijski odmah nakon svog povratka iz inozemstva sazvao ministarski savjet, na kojem je izvjestio o uspjesima svog putovanja u Ženevu i Prag. Govoreći o vanjskoj politici naglasio je osobito potrebu, da se Bugarska čim prije sporazumi s Jugoslavijom i tim pridobije njenu pomoć, da joj bude omogućeno sudjelovanje na orijentskoj konferenciji. Da pokaže svoju ozbiljnu volju za zbliženje s Jugoslavijom, Stambulijski je izdao najenergičnije odredbe protiv četničkim (komitskim) organizacijama, koje uznemiruju Makedoniju.

Rad poslanika Pučke Stranke.

Proti odgađanju općinskih izbora u Dalmaciji. Prigodom vrlo slabog odgovora ministra Timotijevića u Narodnoj Skupštini na interpelaciju poslanika Jug. Kluba Gostinčara o raspustu ljubljanskog opć. vijeća izredalo se više govornika opozicije, koji su svi najostrije osudili nasilni i protuzakoniti postupak vlade. Od Jug. Kluba je prvi govorio sam interpelant Gostinčar, koji je dokazao, kako ljubljanska općina nije raspuštena iz kakvih gospodarskih razloga, nego iz političkih, jer nije u većini demokratska. Osudio je režim i predložio, da Nar. Skupština izrazi vladi nepovjerenje. Za njim je još govorio naš poslanik *Banić*, koji se stvarno osvrnuo na ministrov odgovor, te istakao, kako u svom odgovoru nije iznio nikakva konkretna dokaza. Za ilustraciju, kako s općinama postupa sadašnji režim, naveo je primke u Dalmaciji, gdje su još 1919. raspuštena općinska vijeća s obećanjem, da će se izbori provesti za par mjeseci. Međutim sada smo već pri koncu 1922., a nad dalmatinskim općinama još uvijek gospodare neodgovorni žandari i vladini komesari mjesto ljudi, izabranih povjerenjem naroda. I on zato predlaže nepovjerenje takvoj vladi i završuje: Tko ima poštenja, mora se ograditi od takvoga režima. Oštri i uvjerljivi govori njih dvojice i ostalih opozionalaca vrlo su se neugodno dojmili demokrata, koji se nijesu mogli ni znati braniti.

Za telegrafsko-telefonsko obilje. Financijski odbor je bio uredio pravilnik za stalne mjesečne dodatke telefonsko-telegrafskom osoblju, koje radi na liniji. Prema tom pravilniku dobivali bi oni 600 dinara mjesečno bez dnevnica. Protiv tog pravilnika astao je poslanik Jugoslavenskog Kluba *Pušenjak*, jer bi se tim osoblju dohoci samo umanjiti i jer bi to bilo na štetu telegrafsko-telefonske službe.

Naši dopisi.

Stankovci, 22. listopada.

Fašisti u agitaciji. U nedjelju 15. listopada posjetilo nas je osam fašista ili gospodarskih hajduka, kako ih narod zove. Ti su fašisti bili iz Vodica, a predvodio ih je neki činovnik Kačić iz Šibenika. Po selu rasturše glas, da je to neki doktor. Održaše dakako neku skupštinu kod učitelja Škalca, koji je također fašista. To je onaj, koji je pred par mjeseci nagovarao trojicu fašista iz Budaka, da izbatinaju Niku Fržopa iz Vodica. Ovi su naravno bili pametniji od njega, pa se nisu dali na lijepak tome smutljivcu, nego su ga svjetovali, da on sam to učini. Osim Kačića predvodio je fašiste i onaj poznati ubojica iz Vodica Čičin-Sain. Skupštini je prisustvovalo pet fašista iz Stankovaca i Budaka, Škalco sa sinom Zvonkom i dva radoznala, Gosti iz Vodica mo-

gli su se osvjedočiti, da se Škalcini pristaše u Stankovcima mogu prebrojiti na prste. Uzalud su zvali po selu ljude, da dođu na skupštinu. Nitko im se nije odazvao. Neprijatelj, koji je posijao kukolj, zgrbio se od dugogodišnjeg sijanja, a plod nikako ne će da raste. Tako se eto obistinjuje ona narodna: Tko zlo čini, gore dočeka!

Gradske vijesti.

† Ivanica Urlič rod. Crnogorac. Poslije duge i teške bolesti, podnesene kršćanskom strpljivosti, odnepljena svetotajstvima umirućih, u 55. godini života ispustila je svoju dobru i plemenitu dušu u nedjelju 22. ov. mj. Bila je uzor-ženom, uzor-majkom i uzor-kršćankom. Dobro i brizno je uzgojila svoju djecu. I sada, kad je s njima mogla da pod stare dane uživa i otpočinje, Bogu se svjedožilo, da je pozove k sebi, da tamo primi nagradu za svoja dobra djela. U utroak joj je bio lijep sprovod, a iza njega svečane zadušnice na groblju. Dok ucviljenoj obitelji, osobito sinu Josi, našem istomišljeniku i odgovornom uredniku, izrazujemo svoje iskreno saučesće, dobroj i nezaboravnoj pokojnici želimo vječni pokoj!

Kumanovska proslava. Sva tri dana grad je na poziv općine bio okičen zastavama. 24. je glazba rano jutro obišla gradom. U 9 sati održano je u Stolnoj Bazilici, a u 9 i po u pravoslavnoj crkvi blagodarjenje i pomen borcima za oslobođenje i ujediničenje uz sudjelovanje predstavnika vlasti i društava te gradstana. I sve mjesne škole imali su tog prvog dana praznik, te su u svojim crkvama imale svečane službe Božje. 26. ov. mj. uvečer u verandi "Hotel Krka" prigodna je kumanovska proslava uz sudjelovanje "Filharm. društva". Na njoj je govorio dr. M. Perković o značju Kumanova.

Svečani otvor učiteljske škole. Upisivanje i ispiti su već počeli. Tako je naš grad ovih dana još življi pridelaskom novih daka. Svečani otvor same škole bit će u ponedjeljak, 30. ov. mj. U 10 sati bit će svečana služba Božja u Stolnoj Bazilici, a zatim sami otvor u zgradi spomenute škole. Na službu Božju i otvor pozvani su predstavnici svih mjesnih vlasti i društava. Tom prigodom (30. i 31. ov. mj. uvečer u 7 sati) Društvo za zaštitu i pripomagnje siromašne školske djece grada Šibenika u dvorani Sokolskog društva uz sudjelovanje učenika i učenica svih mjesnih škola priređuje dječju akademiju sa vrlo lijepim i biranim programom. Zborovima i pjevanjem upravlja gosp. Pech, koralni majstor "Filharm. društva". Redovita obuka na kr. učiteljskoj školi počinje 3. studenoga.

Gostovanje gđe Maje Strozji- Pečić. U društvu sa g. I. Škrivanićem i svojin g. suprugom g. Pečićem ova naša čuvena umjetnica svojim sinočnjim koncertom u dupkom punom Kinu "Tesla" najprobranije publike priuštila nam je rijetki umjetnički užitak. Iznijela nam je bogat i biran program iz naše i strane glazbene kulture. Svojom tihom, finom i prirodnom pojavom, plemenitim izražajem lica, izrazitim svojim pogledom, divnom kulturom glasa, bistrinom i jasnoćom diktacije, zanimljivom osjećajnom i toplom interpretacijom na sve slušatelje silno je sugestivno djelovala, upravo ih zanjela i osvojila. Dugim i oduševljenim pljeskom bila je neprestano izazivana na pozornicu, a neke je komade na želju začarane publike morala i opetovati (tako Lja-

dova: Dječje pjesme i oba dueta iz Puccini-eve Boheme i Verdi-eve Traviate). Publika ju je darovala i lijepom kitom cvijeća. Zadovoljno nas je i g. Škrivanić i g. Pečić, koji ju je tako vješto i majstorski pratio na glasoviru. Na polasku s koncerta kako nam je svima bilo teško pri srcu, da je ovo rijetko umjetničko veče tako brzo svršilo! Dok u ime našega grada izrazujemo svoju najveću harnost odličnoj našoj umjetnici, što se i nas sjetila na svome putu te nas ovako počastila, iskreno žalimo, što nam radi bolesti našeg redovitog glazbenog kritičara nije moguće donijeti opširniji kritički sud o ovom lijepom koncertu.

Svečanost sv. Krišpina. Po starom lijepom običaju i ove godine su naši mjesni pastori i papučari proslavili dan svog zaštitnika. U srijedu im je presv. biskup dr. Mileta u crkvi sv. Nikole očitao sv. Misu i održao lijepi prigodni govor. Svih se njih osobito ugodno dojmilo, što ih je presvijetlilo tako počastio, pak mu i ovim putem izrazuju za to svoju zahvalnost.

Treće porotno zasjedanje. Treće redovito zasjedanje porotnoga suda kod mjesnog okružnog suda počinje 3. studenoga ov. g. u 9 sati prije podne. Rasprava će se držati u običajnoj dvorani spomenutoga suda. Za ovo je zasjedanje predsjedništvo višeg zemaljskog Suda odredilo predsjedateljem dr. Stjepana Spalatina, predsjednika zemaljskoga i upravitelja okružnoga suda, a predsjedateljevima zamjenicima više zemaljske sudske savjetnike Iva Vrankovića i Stjepana Gelineo, te zemaljske sudske savjetnike Gjordja Kneževića, Ratomira Katića i dr. Antuna Buzolčića.

Ispiti zrelosti. 23. i 24. ov. mj. pri mjesnoj reformnoj realnoj gimnaziji i velikoj gimnaziji obavljeni su ispiti zrelosti jesenskog roka. Predsjedao im g. direktor M. Ježina. Od šest kandidata bili su proglašeni zrelima: Mariani Josip, Jubić Petar, Perković Ante i Petrić Ivan. dok je dvojici kandidata odgođen sud o zrelosti do februarskog roka.

Suzbijanje skupoće s devizama. Odbjeljenje Socijalne politike Pokraj. Uprave u Splitu javlja: Polag otpisa ministarstva socijalne politike od 29. listopada t. g. br. 10.505, te u dopuni amošnjeg otpisa od 11. listopada t. g. br. 10.891 napominje se, da svaki molitelj pri podnošenju molbe za uvoz i kupovinu deviza pored ostalog treba da izjavi, da dotičnu nabavku vrši u cilju suzbijanja skupoće i da će se pri prodaji upravljavati po odredbama zakona o suzbijanju skupoće i nesavjesne špekulacije od 30. prosinca 1921.

Dozvoljena mjesta prelaza granice za iseljenike. U smislu § 9. Pravilnika o Izvršenju zakona o iseljavanju ("Služb. Nov." od 1. IX. 1921 A) dozvoljeno je, dok se iseljenički saobraćaj obavlja preko stranih lica, preći državnu granicu predbežno samo preko Maribora i Rakeka. Tko bi pokušao da pređe državnu granicu na drugom mjestu, bit će povraćen.

Darovi "Uboškom Domu". Da počaste uspomenu *Rube Žarkovića*: Stipe Šare, Pio Terzanović, Edmund Weissenberger, Nicolò Rossi, Alessandro Baumaister i dr. Miro Giurani Dundovich po K. 200; Ivo Šupuk pk. Mate, Obitelj pk. A. Montanari, Pieno Carlo, Costiera Salvino, L. Battigelli, dr. Justo Matačić i Remigij Olivari po K. 100; dr. Ante Matković, Mate Belamarić, Paško Sogaro, Braća Grubišić i Obitelj pk. Frane Čabova po K. 80; Obitelj Kačić Dimitrij, Paklar Milan, Bego Josjo, Vladimir Kulčić,

Krste Margetić, Ernesto Unić, Srećko Bogić, Dušan Smoljanović, Mate Prgin, Obitelj Marija Pettaros, Spiro Mihailević, Žepina Ivo i Aleksandar Šupuk po K. 40; don Ante Radić i Ivo Vučić p. Andre po K. 20. Da počaste uspomenu *Milana Bujasa*: Josip Tambača i Vladimir Kulčić po K. 20. Da počaste uspomenu *Iginije Šupuk*: Dr. Julij Gazzari K. 100, Ugo Fosco K. 80, dr. Vjekoslav Vučić i Aleksandar Šupuk po K. 40, Mattiazzi Giacinto K. 28. Da počasti uspomenu *M. ud. Lederer*: Prof. Augustin Grgić K. 40. Da počasti uspomenu *Ano Sekulić*: Justo Dellagiovanna K. 40. U ime *milodara*: Marko Jakovljević K. 40. Da počasti uspomenu *Tome Bogdana*: Obitelj I. Karadjole K. 40. Da počasti uspomenu *Kćerke Ante Zlatovića*: Ivo Vučić pk. Andre K. 20. Da počasti uspomenu *Dure Omčikusa*: Oskar Ivon K. 80 Da počaste uspomenu *Ankule Grubišić*: Braća Iljadca K. 100; Mate Karadjole pk. Krste, Baranović Šime i Braća Protega pk. Ivo po K. 40; Tambača Josjo K. 20. — Svima darovateljima Uprava harno zahvaljuje.

U fond "Proforskoga Društva" prigodom smrti učenika Josipa Kulčića doprinješe po 10 Din. slijedeća gosposda: direktor Ivan Bellotti, prof. Ljubomir Nardini, prof. Miloš Ganza, prof. Bruno Marčić, prof. Šimun Urlič, dr. Mirko Perković, dr. Ivan Vukšanović i prof. Jerolim Mirić. — Uprava harno zahvaljuje.

Darovi dobrotvornom fondu grafičkih radnika u Šibeniku. Da počaste uspomenu pk. *Josipa Kulčića*: drugovi Čikafo Nikola, Mate Wolf, Vjekoslav Matačić i Josip Đepolo po K. 40; Ivo Bauer i Zlatko Tabulo te drug. ce Colombo Antula i Nikolić Pava po K. 20. Da počaste uspomenu pk. *Ivanice Urlič rod. Crnogorac*: drugovi Čikafo Nikola, Wolf Mate i Vjekoslav Matačić te drug. ca Antula Colombo po K. 20. — Uprava harno zahvaljuje.

U fond "Filharmoničkog društva" darovaoše gg. Klauđije Šupuk i Braća Stegić po din. 10, da počaste uspomenu Melka Rajevića, a Klauđije Šupuk din. 10, da počasti uspomenu Tome Bogdana — Uprava toplo zahvaljuje.

U fond "Jugoslavenske Matice" doprinješe: da počasti uspomenu pk. Rudolfa Pauri, Skočić Damjan din. 5; da počaste uspomenu pk. Melka Rajevića: Drezga Josip i Juras Markijol po din. 20 te Kačić-Dimitri Ivan din. 5. — Uprava darovateljima harno zahvaljuje.

PRODAJE SE kompleks kuća na lijepom položaju u sredini Varoša

koji se sastoji iz jedne velike novosagrađene kuće od tri kata, opskrbljene svim modernim komfortom, vrtom i perivojem, od površine m² 2245.00, sa još dvije kuće za stanovanje na tom prostoru, zatim iz kokinojaka, svinjaka i garaže.

Drugi kompleks kuća u Varošu ex Kovačević koji se sastoji iz dva magazina i dvorišta za upotrebu skladišta vina i rakija, te za destilaciju.

Motornu lađu "Luca"

Motornu lađu "Mladen".

Uvjeti povoljni. - Ubratiti se na

JOSIPA DREZGU.

Zlatarska Radiona

Vjekoslav Grünbaum

Gospodski trg 13.

Prima sve radnje zlatarske struke, novonapravke i popravke. Izrađuje brzo i solidno svaku vrst vjenčanin prstena („tonda“) te popravlja srebrne torbice.

Novost za svaku katoličku kuću po svim hrvatskim krajevima jest

„KRUH NEBESKI“,

najnoviji i jedini molitvenik odobren od svih hrvatskih biskupa, glavni dio uredio dr. Ivan Šarić, nadbiskup vrhbosanski.

Izdalo ga Društvo sv. Jeronima u Zagrebu. Stoji 30 K, za članove 24 K. Radi kamata za uloženu glavnicu i radi općeg poskupljenja bit će od Nove godine povišena cijena na 40 K, za članove 30 K.

Dobiva se kod Društva sv. Jeronima, a uz nečlansku cijenu i u svim boljim knjižarama.

PAPIRNICI

GRGO RADIĆ

(prije A. et G. Rude)

ŠIBENIK (Glavna ulica).

Bogati izbor svih vrsti umjetničkih dopisnica, te šibenskih razglednica.

Prodaja školskih potrepština, raznog papira te sve vrsti kancelarijskog pribora.

Trgovina raznih parfema, mirisnih sapuna, praška za zube i slično, te raznih igrački za djecu.

Cijene umjerene!

DROGERIJA VINKO VUČIĆ - ŠIBENIK

Skladište kemijskih proizvoda, laka boja, gumenih predmeta i o.

OPTIKA.

Naočala — Cvikera.

Izvršuje svaku izradbu po okul. liječničkom propisu. Primaju se popravci.

Hrvatska katolička štampa:

„Narodna Politika“, dnevnik u Zagrebu.

„Hrvatska Obrana“, tjednik u Osijeku.

„Seljačke Novine“, seljački tjednik u Zagrebu.

„Jadran“, dva put tjedno u Splitu.

„Narodna Straža“, tjednik u Šibeniku.

„Narodna Sloboda“, tjednik u Mostaru.

„Narodna Svijest“, tjednik u Dubrovniku.

„Đakovačke Pučke Novine“, tjednik u Đakovu.

„Radničko Pravo“, tjednik u Sarajevu.

„Hrvatske Pučke Novine“, tjednik u Sarajevu.

„Težačke Novine“, tjed. u Splitu.

„Hrvatska Prosvjeta“, u Zagrebu.

„Nedjelja“, tjednik u Sarajevu.

„Krijes“, u Zagrebu.

„Luč“, u Zagrebu.

Katolici! Čitajte i širite katoličku štampu!

Jesam li podmirio pretplatu?

POZOR TRGOVCIMA!

Starog novinskog papira na prodaju

kod Uprave našega lista (u prostorijama „Hrv. Čitaonice“.)

Prva jugoslavenska odlikovana tvornica

Maraškina i Likera

PETAR BUZOLIĆ - SPLIT

Jadranska ul.

Telefon br. 274.

Proizvađa:

Prvoklasnu odlikovanu vrst: MARAŠKINA marke „SOKOL“ i „TRIGLAV“.

Obljubljene LIKERE: Višnjevicu - Pelinkovac - Kruškovac, i t. d.

Cognac Medicinal - Cognac Vieux - Jamaica i Tea Rum.

RAKIJE: Borovicu - Sljivovicu - Travaricu.

SIRUPE: Marenu - Granatinu - Frambua - Limonadu.

CIJENE UMJERENE!

Otprema brza i tačna. — Cijenik se šalje trgovcima na zahtjev.

KNJIŽARA FILIP BABIĆ - ŠIBENIK

(HRVATSKA KNJIŽARNICA - ZADAR)

Novo moderno uređen i povećan posao. — Potpuno skladište Jugoslav. knjiga. — Veliki sortiment knjiga stranih jezika. — Tvorničko skladište papira uz najjeftinije cijene. — Sav pribor za urede, općine i škole. — Skladište školskih knjiga. — Prima pretplate na stručne i periodične časopise svakog jezika i struke. — Muzikalije svake vrsti. — Pribor za pisače strojeve Stenzil i Karbon-papiri.

Otprema brza i tačna a cijene jeftine. — Solidna posluga.

P. N. Svećenicima, Crkvinarstvima i Trgovcima javljam, da izrađujem iz pravog pčelinjeg voska svijeće u svim veličinama, koje se ne krive, ne kaplju, ne dime i ne udaraju patvorinom.

Kupujem svaku kolikoću pčelinjeg voska i meda. U zamjenu svijeća primam okapine.

Cijene umjerene!

Vlasnik

Odlikovane Tvornice voštanih svijeća
Vladimir Kulić - Šibenik.

Otpremu robe sa stanice Bakar u luku i obratno, te ukrcaj na parobrode preuzima najbrže i najkulantnije

Opravništvo Dalmatije - Bakar

t. j. tt. FOREMPOHER i drug

Vlastita skladišta brašna, tjestenine
i žitarica

POMORSKA AGENCIJA.

Brzjavni: FOREMPOHER, Bakar

Telefon br. 14.

Krumpir, kiseli i friški kupus, fažol, suhe gljive, kapulu, jabuke i druge zemaljske proizvode dobavlja uz najniže dnevne cijene tvrtka

PATERNOST & REMIC,

LJUBLJANA, Slomškova ul. 11.

Brzjavni naslov: Parem, Ljubljana.

3-3

Zadružna gospodarska banka d. d.

Vlastita zgrada
Glavna ulica 108.

Podružnica Šibenik

Brz. naslov Gospobanka
Telefon br. 16 - Noćni 67.

Centrala Ljubljana.

Podružnice:

Đakovo,

Maribor,

Sarajevo,

Sombor,

Split.

Ispostava: Bled.

Afilijacije:

Sveopća zanatlijska banka d. d. u Zagrebu i njena podružnica u Karlovcu te Gospodarska banka d. d. u Novom Sadu.

Dionička glavnica i pričuva
preko K. 60.000.000.

Ovlašteni prodavaoc srećaka državne lutrije.

Prima uloške na knjižice, te ih ukamaćuje najpovoljnije.

Oprema sve bankovne i burzovne transakcije.